

ἀκουσίως ὁ πλοίαρχος θ' ἀναγκασθῆ νὰ στραφῆ πρὸς τὴν Λισβόνναν. Ἔχω δύο πιστόλια καὶ τρεῖς μαχαίρας.

— Σιώπα! Θὰ κάμης ὅτι θὰ σοῦ εἶπῃ ὁ πατήρ σου. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγεις θὰ ἦτο δι' ἡμᾶς καὶ αἰσχρὸν καὶ ἐπικίνδυνον. Δός μοι τὰ ὄπλα καὶ ἄς συνομιλήσωμεν.

Ὁ υἱὸς διηγῆθη τότε τὰ πάντα πρὸς τὸν πατέρα, πῶς ἔμαθε τὴν ἀναχώρησιν τῶν καταδίκων, πῶς ἤλθε, κλ.

— Μὲ νομίζουν, λέγει, ἄγγλον γεννηθέντα εἰς τὴν Ἀβάναν· μὲ ὀνομάζουσι Ζαίμης. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν δὲν θὰ ὑπάγωμεν· δεκαετὴ δεινὰ σὲ κατέβαλον, ἡ ἐποχὴ εἶνε ἀκατάλληλος, οἱ ἡμίσεις θὰ ἀπέθνησκον καθ' ὁδόν.

Μόλις ἀπεμακρύνθη ἡ κορβέττα, ὁ Ῥαφαὴλ ἐφόρεσε τὴν στολὴν του καὶ παρουσιάσθη μετ' ἄλλων πρὸς τὸν πλοίαρχον. Προσεπάθησε νὰ πείσῃ αὐτὸν ὅτι τὸ ἔργον ὅπερ ἔκαμνεν ἦτο ὄχι μόνον ἄσχημον καθ' ἑαυτὸ, ἀλλὰ καὶ παράνομον, καὶ ὅτι θὰ ἐβιάζετο ἴσως ποτὲ νὰ δώσῃ δι' αὐτὸ λόγον ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τῆς πατρίδος του. Τὸ πλοῖον ἦτο ἀμερικανικὸν ἀλλ' ὁ πλοίαρχος δὲν εἶχε σπουδάσει νομικὰ καὶ ἤθελε χρῆματα. Ἐξήκολούθει τὸν δρόμον του. Οἱ ἐπιβάται ἤρχισαν νὰ ταρασσῶνται καὶ νὰ συζητῶσι. Ὁ Ῥαφαὴλ ἐζήτησε τὰ ὄπλα του, ὁ Σεπτεμβρίνης δὲν τὰ ἔδιδε. Ἐν τῇ ταραχῇ ταύτῃ ἔπεσε κατὰ γῆς ἕν καψύλιον καὶ ἐκρότησεν. Ὁ πλοίαρχος φοβηθεὶς μὴ τυχῶν πάντες ἦσαν ὠπλισμένοι καὶ οἱ ἐξήκοντα ἔξ, ἔπλευσε πρὸς τὴν Ἰρλάνδαν καὶ μετὰ 14 ἡμερῶν διάπλου ἀπεβίβασεν αὐτοὺς εἰς Κούινστοουν, εἰς τὸν ὄρμον τοῦ Κόρκ.

Ἐννοεῖται ὅτι τὰ θύματα τῆς νεαπολιτανικῆς τυραννίας ἐγένοντο δεκτὰ μετ' ἀλαλαγμῶν χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἦσαν τότε αἱ ἀρχαὶ τοῦ ἔτους 1859. Μετὰ ἕν ἔτος, τὸ ἡμισυ τῆς Ἰταλίας ἦτο ἐλεύθερον. Τῷ 1860 ὁ Σεπτεμβρίνης διωρίσθη παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ Μαριμάνη καθηγητῆς τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βονωνίας. Ἀλλὰ δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ ἀναβῆ εἰς τὴν ἔδραν του. Τὰ γεγονότα ἔτρεχον τότε καὶ ταχύτερον ἐπιπτον οἱ θρόνοι ἢ συνεγράφοντο οἱ εἰσιτήριοι λόγοι. Ὁ Γαριβάλδης ἤλαυσε βήμασι γίγαντος ἀπὸ Μαρσάλας εἰς Νεάπολιν σκουπίζων πρὸ αὐτοῦ τὴν ἀσθενῆ στρατιὰν Φραγκίσκου τοῦ Β'. Ἡ Νεάπολις ἤθελε νὰ χειροτονήσῃ τὸν Σεπτεμβρίνην Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν δημοσίων ἔργων, ἀλλ' ἐκεῖνος μειδιῶν ἠρνήθη νὰ δεχθῆ τὸ χαρτοφυλάκιον τοῦτο. «Δὲν ἤξεύρω τί πρόκειται νὰ κάμω», ἔλεγε. Ἐγένετο μόνον ἄμισθος σύμβουλος τῆς Ἐπικρατείας, βραδύτερον διωρίσθη Γενικὸς Ἐπιθεωρητῆς τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ βοηθὸς τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Ἐκπαιδεύσεως. Ἀλλὰ τὰς

θέσεις ταύτας κατήργησε τῷ 1861 ἡ διοικητικὴ ἀφομοίωσις. Οὐδέποτε παρεπονήθη διὰ τοῦτο ὁ Σεπτεμβρίνης, οὐδέποτε ἐζήτησε νὰ τὸν ἀποζημιώσῃ τὸ ἔθνος του δι' ὅσα τὸ καθῆκόν του ἐκτελῶν ὑπέφερε. Ἦρκειτο εἰς τὸ νὰ παραδίδῃ τὴν Ἰταλικὴν φιλολογίαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Νεαπόλεως. Ἀφοῦ συνετέλεσεν εἰς τὴν ὑπαρξίν τῆς μιᾶς Ἰταλίας τοῦ παρόντος, ἠρέσκετο παρασκευάζων τὴν Ἰταλίαν τοῦ μέλλοντος διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς φιλότατης του νεολαίας. Ἦτο εὐχαριστημένος, τὰ ὄνειρά του εἶχον πληρωθῆ καὶ πλέον μάλιστα ἢ ὅσον προσεδόκα. Βραδύτερον διωρίσθη πρῦτανος καὶ γερουσιαστῆς (1873), αἵτινες θέσεις εἶνε ἄμισθοι ἐν Ἰταλίᾳ.

Ἀπέθανε, νεάζων πάντοτε καὶ ἀκάματος, εἰς τὸ γραφεῖόν του τῇ 3 Νοεμβρίου 1876 ἔτ. ν. Ἀπέθανεν ὡς ἔζησε. Ἐξ ὄλων τῶν ὀνομάτων διὰ τὰ ὁποῖα καυχᾶται ἡ Ἰταλία, δὲν ὑπάρχει ἴσως ἐνδοξότερον τοῦ ἰδικοῦ του, δὲν ὑπάρχει ἐντιμότερον. MARC MONNIER.

Ἡ πραγματεία, ἥς μετάρραξιν, διεσκευασμένην ἐνιαχοῦ, ἐφεξῆς δημοσιεύομεν, ἀνήκει εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐπὶ τῆς περὶ τῆς ἐν Γαλλίᾳ δυναστείας γενομένων χάριν τοῦ λαοῦ δημοσίων διαλέξεων ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Αυτοκρατείας Εὐγενίας, ἐγράφη ἐξ ὑπο τοῦ καθηγητοῦ κ. Α. Γουνδελέτ. Σ. τ. Δ.

Ἡ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΕΝ Τῷ ΠΡΑΚΤΙΚῷ ΒΙῳ

Θὰ ὀμιλήσω σήμερον περὶ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ. Ἀποκλείω τὸ μέρος τὸ κυρίως ἐπιστημονικόν.

Πᾶσα ἐπιστήμη περιλαμβάνει μὲν ἕν μέρος, ὅπερ δὲν ἐνδιαφέρει εἰμὴ τοὺς εἰδικῶς περὶ αὐτὴν ἀσχολουμένους, τοὺς θέλοντας κατὰ βᾶθος νὰ σπουδάσωσι περὶ αὐτὴν, ἀλλὰ περιλαμβάνει καὶ γενικὰς τινὰς γνώσεις, αἵτινες προκαλοῦσι τὴν ἡμετέραν σκέψιν ἐν τῷ βίῳ τῷ καθημερινῷ καὶ αἵτινες εἶνε ἀναπόφευκτοι εἰς πάντα ἄνθρωπον. Περὶ τῶν γενικότητων τούτων τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας θὰ ὀμιλήσωμεν, ἕκαστος δὲ, εἶμαι βέβαιος, θὰ ἀναγνωρίσῃ εἰς τὰ παρ' ἡμῶν λεγόμενα αὐτὰ τὰ ἴδια πράγματα, περὶ τῶν ὁποίων πολλάκις τῷ ἔτυχε νὰ σκεφθῆ καθ' ἑαυτὸν.

Ἐπάρχει τις λ. χ., ὅστις νὰ μὴ ἀνέγνωσεν ἅπαξ τοῦλάχιστον ἐν τῷ βίῳ του μὴν ἐφημερίδα; Εἰς τὴν ἐφημερίδα ὑπάρχει ἕν μέρος πολιτικόν, τὸ ὁποῖον, ἂν θέλητε, ἀφίνομεν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἕν ἄλλο μέρος μὴ ἔχον σχέσιν πρὸς τὴν πολιτικὴν. Ἐν αὐτῷ ἀνακινουῦνται ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἐνδιαφέρουσι πάντας ἡμᾶς, ἐπὶ τῶν ὁποίων σκεπτόμεθα, τὰ ὁποῖα ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς κοινωνίας διάταξιν.

Ὅταν παρτηρῶμεν τὸν περὶ ἡμᾶς κόσμον, βλέπομεν ὅτι τὰ πάντα διέπονται ὑπὸ ὀρισμέ-

νων τινῶν νόμων. Ὁ ἥλιος ἀνατέλλει πάντοτε ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ πάντοτε μέρος διευθύνεται ὅταν δύῃ. Ὁ καπνὸς, ἢ ἀναδίδει ἢ καπνοδόγη ἐκεῖνη, ὑψοῦται πρὸς τὰ ἐπάνω, ἐν ᾧ τὸ βιβλίον τοῦτο, ἢ τὸ ἀφήσω, θὰ πέση κάτω. Τίς θὰ περιμένε ποτε νὰ ὑψωθῇ τὸ βιβλίον πρὸς τὰ ἐπάνω; Τόσον δὲ τὸ πρᾶγμα εἶνε βέβαιον, ὥστε περιττὸν εἶνε νὰ τὸ ἀποδείξωμεν διὰ πειράματος. Αἱ ἀλήθειαι αὗται αἱ πασιγνωστοὶ ὀνομάζονται ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ νόμοι.

Ὁ ἄνθρωπος, ὁ πεπροικισμένος μὲ νοῦν, ὁ φύσει ἐλεύθερος καὶ κύριος τῶν πράξεών του, ὁ εὐθύνόμενος δι' αὐτὰς, ὁ ἔχων συναίσθησιν τῶν καθηκόντων του, δὲν ἔχει ἄρα ὑποχρεώσεις; Ἄν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ὡς ἄτομον ἔχη ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας ὑποδεικνύει εἰς αὐτὸν ἡ συνείδησις του, πρέπει βέβαια καὶ τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων, ἢ κοινωνία, νὰ ἔχη παρομοίαις ὑποχρεώσεις. Ἡ κοινωνία οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ συνάθροισις ἠθικῶν προσώπων, ἀμοιβαίως ὑπευθύνων συμβαίνει δηλαδὴ εἰς τὴν κοινωνίαν ὅ,τι καὶ εἰς τὰ ἄτομα.

Τὴν πρῶτην, ὅταν ἐγειρώμεθα, τὸ σῶμα ἡμῶν ζητεῖ νὰ φάγη καὶ νὰ πῖν' ὅταν νυκτώσῃ, ζητεῖ νὰ κοιμηθῇ.

Τὰς ἀπαιτήσεις ταύτας τοῦ σώματος πρέπει νὰ τὰς πληρώσωμεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Πρέπει ἐν αὐτῇ νὰ εὐρωμεν ἄρτον διὰ νὰ φάγωμεν, ποτὸν διὰ νὰ κορέσωμεν τὴν δίψαν μας, ἐνδύματα διὰ νὰ καλύψωμεν τὴν γυμνότητά μας, οἰκήματα διὰ νὰ κατοικήσωμεν. Πάντα ταῦτα ὀνομάζονται ἐν τῇ Πολιτικῇ Οἰκονομίᾳ διὰ μιᾶς λέξεως πλοῦτος. Ἡ λέξις, ὡς βλέπετε, δὲν ἔχει τὴν σημασίαν ἐκείνην, ἣν συνήθως ἀποδίδομεν εἰς αὐτήν. Ἄς εἴπωμεν λοιπὸν ὅτι πλοῦτος εἶνε τὸ σύνολον τῶν πραγμάτων ἅτινα παράγει ἡ κοινωνία πρὸς πληρωσιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ σώματος. Οὐδὲ ἦτο δυνατόν νὰ ἔχη ἄλλως τὸ πρᾶγμα, διότι θὰ εἴχομεν τότε ἀθλιότητα, πείναν, ἐρήμωσιν!

Ἐφθάσαμεν ἀνεπαισθήτως εἰς τὸν ἔρισμόν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας. Πολιτικὴ Οἰκονομία εἶνε ἡ ἐπιστήμη τοῦ πλοῦτου, ἐφ' ὅσον οὗτος ἀναπτύσσεται εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινωνίας.

Ὁ πλοῦτος ἀκολουθεῖ ἐν τῇ ἀναπτύξει του τοὺς αὐτοὺς νόμους, οὓς καὶ ὁ ἄνθρωπος. Ὅπως ὁ ἄνθρωπος, οὕτω καὶ ὁ πλοῦτος γεννᾶται, ζῆ, ἀποθνήσκει.

Γεννᾶται, τὸν δημιουργεῖ ὁ ἄνθρωπος. Τὸ γνωρίζετε καλῶς τοῦτο, σεις πάντες, οἵτινες διὰ τῆς βιομηχανίας ἔχετε εἰς τὰς χεῖράς σας μέρος τοῦ πλοῦτου τῶν ἐθνῶν. Ἡ γέννησις αὐτῆ τοῦ πλοῦτου ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον κεφάλαιον, ὅπερ πρέπει νὰ μελετήσωμεν, τὸ περὶ παραγωγῆς. Πῶς, δηλαδὴ, ὑπὸ τίνος θρους καὶ διὰ τίνων μέσων γεννᾶται, παράγεται ὁ πλοῦτος.

Ὁ πλοῦτος δὲν ἁμοιάζει πρὸς τὸ δένδρον, ὅπερ εἶνε συνημμένον πρὸς τὸ ἔδαφος, ὅπερ ἔχει βαθέως ἐντὸς τῆς γῆς τὰς ρίζας του, τοῦ ὁποίου διαρρέει ὁ βίος ὅλος εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ μέρος, ἔνθα τὸ πρῶτον αὐτὸ ἐφυτεύθη. Ὁ πλοῦτος μεταβαίνει ἀπὸ χερσὸς εἰς χεῖρα. Ὁ πλοῦτος εἶνε κινήτος ὡς οἱ ἄνθρωποι. Ἐρχεται ἐκ Μασσαλίας καὶ εἰς τὴν Μασσαλίαν μετέβη ἐκ τῶν ἀποικιῶν. Ἐρχεται ἐκ τῆς Βυρείου θαλάσσης, καταναλίσκεται ἐν Γαλλίᾳ ἢ καταβαίνει εἰς τὰ μεσημβρινὰ τῆς Εὐρώπης μέρη. Ἴδου λοιπὸν καὶ δεύτερον κεφάλαιον. Κεφάλαιον πρῶτον, περὶ παραγωγῆς· κεφάλαιον δεύτερον, περὶ ἀνταλλαγῆς. Κατὰ τίνα τρόπον δηλαδὴ γίνεται τὸ ἐμπόριον τοῦτο τῶν ἀναγκαίων πραγμάτων μεταξὺ τῶν παραγόντων αὐτὰ ἀνθρώπων.

Ἄφ' οὗ γεννηθῇ ὁ πλοῦτος, ἀφ' οὗ ἀνταλλαγῇ, μέλλει ἀκόμη καὶ ἄλλο τι νὰ γείνη, ὁ προορισμὸς τοῦ πλοῦτου δὲν ἐτελείωσε. Διὰ τί ὑπάρχει ὁ πλοῦτος; διὰ νὰ τὸν μεταχειρίζομεθα. Τελευταῖον λοιπὸν μέρος τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας εἶνε τὸ περὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ πλοῦτου.

Οὔτε νὰ παραγάγῃ δύναται τις, οὔτε νὰ ἀνταλλάξῃ διὰ τοῦ ἐμπορίου, οὔτε διὰ τῆς χρήσεως νὰ καταναλώσῃ, ἢ ἡ κοινωνία δὲν ἦνε ἡσυχος καὶ τακτοποιημένη, ἢ δὲν διέπνεται ὑπὸ νόμων δικαίων, ἢ ἐν αὐτῇ δὲν ὑπάρχῃ μία ἐξουσία, ἣτις ἐκπροσωποῦσα αὐτὴν τὴν κοινωνίαν, τουτέστι τὸν κόσμον ὅλον, νὰ ἐξασφαλίζῃ τὴν τάξιν καὶ τὴν εἰρήνην. Πρὸς ἀπόλαυσιν λοιπὸν τῶν ἀγαθῶν τούτων εἶνε δίκαιον ὁ πλούσιος καὶ πᾶς ἐν γένει ἐργαζόμενος νὰ υποβάλληται εἰς μικρὰν τινα θυσίαν, διὰ νὰ ἐμπορῇ νὰ ἔχη τὴν τάξιν, τὴν διοίκησιν, τὴν κυβέρνησιν. Ἐκ τούτου ἡ ἀνάγκη τοῦ φόρου. Παραγωγῇ, λοιπὸν, ἀνταλλαγῇ, καταναλώσει, φόρος αὐτοῦ βασιίεται ὅλη ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία.

Ἄλλὰ βλέπω ὅτι ἐφορτώθημεν μὲ πολλὰ πράγματα ἄς ἀφήσωμεν μέρος τοῦ φορτίου, ἄς ἀφήσωμεν τὰ τελευταῖα κεφάλαια καὶ ἄς λάβωμεν πρῶτον τὸ περὶ παραγωγῆς.

Πῶς ἔρχεται εἰς τὸν κόσμον, πῶς γεννᾶται ὁ πλοῦτος; Τί κάμνει ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας του;

Ἐνταῦθα, εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχὴν, ἀπαντῶμεν μίαν πρόληψιν.

Ἵπάρχουσιν ἄνθρωποι νομίζοντες ὅτι ἡ κοινωνία, ὁ κόσμος, εἶνε μία τράπεζα ἐσφωμένη, κατ' αὐτοὺς δὲ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει νὰ πράξῃ ἄλλο τι παρὰ νὰ λάβῃ τὸ κῆσιμά του, νὰ καθίσῃ καὶ νὰ φάγῃ εἰς τὸ κοινὸν συμπόσιον. Ἐκ τούτου προέρχονται τὰ παράπονα ἐκείνων, οἵτινες, ἐν τῇ διανομῇ τοῦ πλοῦτου, ἔχουσιν εὐνοηθῆ ὀλιγώτερον ἄλλων. Πρέπει παντὶ σθένει νὰ πολεμήσωμεν τὴν πρόληψιν ταύτην, τὰς ἐσφαλμένας ἅμα καὶ ἐπικινδύνους ταύτας ιδέας. Ἄς ἴδωμεν τί τρέχει.

Νομίζετε ὅτι ὁ κόσμος, ὅταν ἐδημιουργήθη, ὁμοιάζει πρὸς τὰς σημερινὰς πόλεις, πρὸς τοὺς Παρισίους λ. χ., ὅπου ἕκαστος δρόμος ἔχει καὶ τὸ πεζοδρόμιόν του, ὅπου ἕκαστη πλατεία φωτίζεται διὰ τοῦ φωταερίου ὡς αἴθουσα μεγαλοπρεπής; Ὅχι, βέβαια, δὲν ἦτο οὕτως ὁ κόσμος, πρὸ τοῦ νὰ υπάρξῃ ὁ πεπολιτισμένος πλοῦτος. Ἄλλως τε ἔχομεν πρῶχειρον παράδειγμα περὶ τοῦ τί ἦτο κατ' ἀρχάς ὁ κόσμος. Ἴδετε τοὺς καὶ νῦν ἔτι ἀγρίους τόπους, τὰ δάση τοῦ Νέου Κόσμου, τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς τοιοῦτον πρέπει νὰ φαντασθῆτε τὸν κόσμον!

Τί βλέπομεν ἐκεῖ; Κυκεῶνα, ἔνθα οὐδεὶς δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ, ἔνθα κρύπτονται, ἔρπουν, βρυχῶνται, συρίζουσι τὰ ἄγρια καὶ τὰ φαρμακερὰ θηρία, τῶν ὁποίων γίνεται ἀμέσως ἄμα ἐμπανσιθῆ θύμα ὁ ἄνθρωπος. Οὗτος δὲ δὲν ἔχει ἀκόμη πυροβόλα ὅπλα διὰ νὰ ὑπερασπισθῆ, δὲν ἔχει τὰ ἐκ τοῦ πολιτισμοῦ βοηθήματα. Εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους, οἵτινες δὲν ἀνεγεννήθησαν διὰ τῆς ἐργασίας, ἐπιπολάζουσι δηλητηριώδη μιάσματα καὶ αὐτὰ τὰ σήμερον κατοικίδια ζῶα, ἅτινα ὑπηρετοῦσι τὸν ἄνθρωπον, ἦσαν ἄγρια κατ' ἀρχάς. Ὑπάρχει ἀκόμη καὶ τώρα ἐν Ῥωσίᾳ ὁ ἀρχικὸς τύπος τοῦ βοῦς, τὸ ἀγριόβωδον, ὁ βόνασος, θηρίον φοβερώτερον τῆς ὑάλης. Ὁ ταπεινὸς χοῖρος τί ἄλλο ἦτο κατ' ἀρχάς εἰμὴ ἀγριώτατον θηρίον καὶ αὐτός; Εἰς τὰ ὄρη τῆς Κορσικῆς σώζεται ἀκόμη ὁ ἀρχικὸς τύπος τοῦ προβάτου καὶ εἶνε θηρίον ἄγριον, ἀκαταδίωκτον. Ὅχι μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὰσιν ἔχουσιν ὅλα τὰ συνανθρωπεύόμενα, τὰ κατοικίδια ζῶα, ἅμα ἀφθεῶσιν μόνον εἰς ἔρημον τόπον, νὰ ἐπανέρχονται εἰς τὴν πρώτην καὶ φυσικὴν αὐτῶν κατάστασιν.

Ὅτε κατὰ πρῶτον ἀπέβησαν οἱ Ἴσπανοὶ εἰς τὴν νεωστὶ ἀνακλυθεῖσαν Ἀμερικὴν εἶχον παραλάβει μεθ' ἑαυτῶν μεγάλους κύνες, τοὺς ὁποίους μετεχειρίζοντο πρὸς καταδίωξιν τῶν ἀγρίων. Οἱ κύνες ἐκεῖνοι ἦσαν ἡμεροὶ. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἀπεπλανήθησαν εἰς τὰ δάση. Μετὰ εἴκοσιν ἔτη, εἰσερχόμενοι οἱ Ἴσπανοὶ εἰς τὰ δάση ἐκεῖνα, εἰς ἃ οὐδεὶς τέως εἶχεν εἰσχωρήσει, ἔβλεπον ἐνώπιόν των φοβερὰ θηρία καὶ τοῦ λέοντος φοβερώτερα ἦσαν οἱ ἀποπλανηθέντες κύνες. Εἶχον μεταμορφωθῆ καὶ ἡ μορφή καὶ αὐτὴ ἡ φωνὴ των ἦτο παρηλλαγμένη. Ἄς ἀφήσωμεν τὰ ζῶα ἢ γῆ τί γίνεται ἅμα ἀφθεῖ ἀκαλλιέργητος; Ἄμα παύσῃ ἡ καλλιέργεια, ἡ χέρσος πληροῦται πλέον παντὸς εἶδους ἀνωφελοῦς καὶ ἐπιβλαβοῦς μάλιστα βοτάνης. Αἱ βοτάναι αὐτὰ φύονται μόνον ἐν τῷ, ὁ σίτος ὅμως, ἢ ἄμπελος κλπ. ἔχει ἀνάγκην καλλιέργειας, ἐργασίας.

Ἴδου λοιπὸν πόθεν ἔρχεται ὁ πλοῦτος, ἀπὸ τῆς ἐργασίας, ἢ ἐργασία τὸν παράγει. Δὲν κατέμειθα λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι εἰς ἐτοιμὴν τράπεζαν, ἀλλ' ἡμεῖς παράγομεν ὅτι μᾶς ἀναγκαιοῖ.

Διὰ τοῦτο, τοῦτο τὸ ὅτι μᾶς ἀναγκαιοῖ ἐνομάζεται ὀρθῶς καὶ καλῶς *ἰδιοκτησία*, διότι ἡμεῖς τὸ ἀποκτῶμεν καὶ εἶνε ἰδικόν μας κτῆμα. Ὁ ἄνθρωπος ὅτιδῆποτε καὶ ἂν παραγάγῃ μέγα ἢ μικρὸν, κοπιᾷ δι' αὐτὸ, καταθέτει τὸν ἰδρώτα του, τὰς προσπαθείας του, τὴν δύναμίν του. Ἡ ἰδιοκτησία τοῦ ἀνθρώπου εἶνε λοιπὸν τρόπον τινὰ ἢ προέκτασις τῆς ἀτομικότητός του, εἶνε ἢ ἐνσάρκωσις, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοῦ τοῦ ἑαυτοῦ του. Τοιαύτη ἡ γέννησις τοῦ πλοῦτου ἄς ἴδωμεν τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ.

Κυριώτερον τοῦ πλοῦτου ἀποτέλεσμα εἶνε ἡ δημιουργία τοῦ *κεφαλαίου*, πρὸς ὄφελος τοῦ ἐργαζομένου. Διότι ἐξ ὧν ἀνωτέρω εἶπομεν, δὲν πρέπει τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι μόνος σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ κοινωνίᾳ εἶνε νὰ θεραπεύσῃ τὰς καθημερινὰς μόνον ἀνάγκας του. Παρατηρήσατε ποιοί; εἶνε ὁ νόμος τοῦ ἡμετέρου βίου καὶ πῶς ὁ Θεὸς ἐκάνοντε τὴν ἡμετέραν ὑπαρξίν.

Ὅταν γεννῶμεθα, εἴμεθα ἀσθενεῖς, βρέφη. Αἱ προσπάθειαι μᾶς οὐδέποτε ἔχουσι δύναμιν, βεβαίως δὲ δὲν δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν τότε διὰ τῆς ἐργασίας μᾶς. Ἀκολουθεῖ ἐκ τούτου ὅτι ἡ πρὸς παραγωγὴν προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶνε ἴση πρὸς τὴν κατανάλωσιν, ἢν κάμνει κατανάλισκει λοιπὸν πλείοτερα τῶν ὧν παράγει. Ἄλλ' ἐν ᾧ ὁ ἄνθρωπος βαθμηδὸν μεταβαίνει ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἰς τὴν νεανικὴν καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν ἀνδρικὴν, παρουσιάζεται ἀξιοπαρατήρητόν τι φαινόμενον ἢ πρὸς ἐργασίαν ἰκανότης, ἢ δύναμις τοῦ ἀνθρώπου αὐξάνει βαθμηδὸν καὶ αὐτή. Ὅταν δὲ τις ἀνδρωθῇ, φθάσῃ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας, τότε καὶ ὀλιγώτερον δύναται νὰ κοιμᾶται καὶ πλείοτερον νὰ ὑπομένῃ τὸν κάματον καὶ τὰς στερήσεις. Εἰς τὴν υγείᾳ καὶ ἰσχυρὰν κρᾶσιν δὲν χρειάζεται λεπτὴ καὶ ἐκλελεγομένη τροφή ὅσον ἀμικαιότεραι εἶνε αἱ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, τόσον ὀλιγώτεροι εἶνε αἱ ἀνάγκαι αὐτοῦ. Μετὰ τινα χρόνον ὅμως μεταβάλλεται πάλιν ἡ ἀναλογία. Ἀπὸ τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας μεταβαίνει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ὄριμον ἡλικίαν καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν ὄροντικὴν. Τότε αἱ ἀνάγκαι πολλαπλασιάζονται ὁ ὕπνος πρέπει νὰ παρατείνηται πλείοτερον, τὰ μεταξὺ τῆς ἐργασίας διαλείμματα πρέπει νὰ γίνονται βαθμηδὸν μακρότερα, παρουσιάζεται τότε ἡ ἀνάγκη προσφυλαξέων τιῶν, ὅπως περιττῶν εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν. Αὐξάνουσι λοιπὸν αἱ ἀνάγκαι καὶ ἐλαττοῦνται αἱ δυνάμεις κατ' ἀναλογίαν. Ναι, ἀληθεῖς ὅτι ὁ γέρον ἐργάτης εἶνε ἐμπειρότερος εἰς τὴν τέχνην του, δὲν δύναται ὅμως νὰ ἐργασθῇ καὶ κατ' ἀκολουθίαν νὰ παραγάγῃ ὅσον ὁ νέος. Τὰ πράγματα ταῦτα τὰ πασίγνωστα καὶ ἀναντίρητα, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ εὐγλωττος διδασκαλία περὶ τοῦ ποῖαν ὁδὸν πρέπει τις νὰ ἀκολουθῇ ἐν τῷ βίῳ, οὐδενὸς δὲ σχολίου ἔχουσιν ἀνάγκην. Ναι μὲν ὁ πλοῦτος

ἔχει τὴν ἀρχὴν του ἐν τῇ πρὸς παραγωγὴν προ-
σπαθείᾳ, ὁ ἀληθὴς του ὅμως σκοπὸς εἶνε ἡ ἐξοικονόμησις πρὸς σχηματισμὸν κεφαλαίου. Ἄν
εἰκοσιπενταέτης ἐργάτης σὰς εἶπη, ὅπως πολ-
λάκις ἐγὼ ἤκουσα τοιούτους νὰ λέγωσι, δὲν
χρῆστώ εἰς κἀνένα τίποτε, ἐργάζομαι καὶ ἀπο-
λαμβάνω ἀρετὰ, δύναμαι λοιπὸν καὶ νὰ ἐξο-
δεύω ὅλα ὅσα ἀπολαμβάνω, ἀπαντήσατε εἰς αὐ-
τὸν λέγοντες τὰς ἐξῆς ἀναντιρρήτους ἀληθείας:

«Ἐξοδεύων τώρα ὅτε εἶσαι εἰκοσιπέντε ἐτῶν,
εἰς τὴν ἀκμὴν δηλαδὴ τῶν δυνάμεών σου, πᾶν
ὅ,τι κερδαίνεις, καὶ μὴ φυλάττων τίποτε διὰ
τὴν χειμῶνα τοῦ βίου σου, διὰ τὰ γηρατειά σου,
ἠξέυρεις τί κἀννεῖς; Κατατρώγεις σὺ ὁ ἴδιος
τὸν ἑαυτὸν σου. Ὅμοιάζεις πρὸς ἄνθρωπον αὐ-
τοκτονοῦντα. Ἡ ὑπαρξίς μας εἶνε οὕτω πως δια-
τεθειμένη, ὥστε ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη νὰ ἀνταπο-
κρίνωνται· ἡ νεανικὴ ἡλικία πρέπει νὰ προσε-
τοιμάζῃ τὴν ὠριμον ἡλικίαν, τὸ δὲ γῆρας πρέ-
πει νὰ ἀπολαμβάνῃ τοὺς καρποὺς τῆς ἀρετῆς
καὶ τῆς σωφροσύνης τῆς ἀνδρικήης ἡλικίας.»

Γνωρίζομεν λοιπὸν τώρα τί εἶνε πλοῦτος,
γνωρίζομεν ὅτι γεννᾷ αὐτὸν ἡ προσπάθεια.
Γνωρίζομεν ὅτι ἀπαλλαγσμά αὐτοῦ εἶνε ἡ ἰδιο-
κτησία καὶ ὅτι ἀναγκαῖα πρὸς τοῦτο εἶνε ἡ
ἐξοικονόμησις. Ἄς ἴδωμεν τώρα, ἂν θέλετε,
κατὰ τίνας διαφόρους τρόπους παράγεται ὁ
πλοῦτος.

*Ἐπειτα συνέχεια.

Σ.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ ΤΟΥ ΚΗΡΙΟΥ

Ἐἴς τινα φυσικὸν ἐπῆλθεν ἡ παράδοξος ἰδέα
νὰ κἀμὴ τοὺς ἐπομένους ὑπολογισμοὺς. Τὸ ἐ-
ξαγόμενον αὐτῶν θεώρει ὡς ἀπόδειξιν τῆς ἀ-
κρας διαιρητότητος τοῦ φωτός. Δὲν ἐπιμένο-
μεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ὀρθοῦ ἢ μὴ τῆς ἰδέας
του ταύτης, ἢν ὁ ἀναγνώστης δύναται δεόντως
νὰ ἐκτιμήσῃ.

«Καθήμενος ἐσπέραν τινὰ, λέγει, παρὰ τὴν
ἐστίαν μετὰ πολλῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας μου,
παρητήρησα ὅτι ἄπαντες ἀνεγίνωσκον φωτιζό-
μενοι ὑφ' ἐνός μόνου κηρίου. Ἐσεκέφθην τότε,
ποία ἄρα εἶναι ἡ ἀναλογία τοῦ φωτός, ἡ ἀναγ-
καιούσα εἰς ἕκαστον τῶν ἀναγινωσκόντων; Ὑ-
ποθέσωμεν ὅτι τὸ φῶς τοῦ κηρίου διανέμεται
εἰς τρόπον, ὥστε μηδὲν μῦριον αὐτοῦ νὰ χάν-
εται· εἰς πόσους θὰ ἐπῆρκει; Τὸ κηρίον ἦν ὀγ-
κάδες καὶ ἐξέεσεν ἰκανὴν λάμψιν. Δοκιμάσας
εἶδον ὅτι ἡδύναμην ν' ἀναγινώσκω κάλλιστα εἰς
ἀπόστασιν τριῶν ποδῶν, κρατῶν τὸ βιβλίον ἐ-
νέα δακτύλους μακρῶν τῶν ὀφθαλμῶν μου. Ὅ-
θεν τὸ κηρίον ἡδύνατο νὰ φωτίζῃ ἐπαρκῶς τὸ
ἐμβαδὸν τῆς κοίτης ἐπιφανείας σφαίρας, ἐχού-
σης ἀκτῖνα τριῶν ποδῶν. Τὸ ἀνά χεῖράς μου
βιβλίον περιελάμβανε τετρακόσια γράμματα

κατὰ τετραγωνικὸν δάκτυλον. Ἄρα κοίλη σφαι-
ρα ἐξ ποδῶν διαμέτρου ἤθελε περιλάβει 6,514,
400 γράμματα, ἅτινα τὸ κηρίον ἡδύνατο ἐπαρ-
κῶς νὰ φωτίζῃ ὅπως ὧσιν εὐδιάκριτα εἰς τὸν
ὀφθαλμὸν εἰς ἐνέα δακτύλων ἀπόστασιν ἀπὸ
τοῦ βιβλίου.

»Ἀλλὰ τὸ ὑφ' ἐνός μόνου γράμματος ἀντα-
νακλώμενον φῶς καθίστησι τοῦτο δρατὸν εἰς
τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν οὐ μόνον κατὰ μίαν διεύ-
θυνσιν, ἀλλὰ καθ' ἀπάσας τὰς διευθύνσεις, ἀ-
διάφορον ποῖον σημεῖον κατέχει ὁ ὀφθαλμὸς ἐπὶ
τοῦ ἐμβαδοῦ τῆς κοίτης ἐπιφανείας σφαίρας, ἀ-
κτῖνος ἐνέα δακτύλων· εἰς πόσους λοιπὸν ὀ-
φθαλμοὺς τὸ οὕτως ἀντανεκλώμενον φῶς θὰ ἤρ-
κει ὅπως ἴδωσι τὸ γράμμα ἐκεῖνο; Εὐκολώτα-
τον νὰ ὑπολογισθῇ.

»Ὑποθέτω ὅτι ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ ἔχει
διάμετρον ἐνός ὀγδόου τοῦ δακτύλου, ὅπως
καὶ πράγματι ἔχει περιῖπου. Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει
ταύτῃ ἡ ἐπιφάνεια ἡμισφαιρίου ἀκτῖνος ἐνέα
δακτύλων εἶναι ἴση ταῖς κόραις 41,465 ὀφθαλ-
μῶν. Ὡστε τὸ ὑφ' ἐνός μόνου γράμματος ἀν-
τανεκλώμενον φῶς θὰ ἤρκει νὰ το καταστήσῃ
δρατὸν εἰς ζεύγη ὀφθαλμῶν κατὰ τὸ ἡμισυ ὀ-
λιγώτερα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κορῶν. Ἴσως ὅμως
μοὶ παρατηρήσῃ τις ὅτι εἰς τοὺς ἐγγύτατα τῇ
σελίδι ὀφθαλμοῦς τὸ γράμμα δὲν θ' ἀντηνάκλα
ἐπαρκῆ πασότητα φωτός· ἀλλ' ἀναντίρρητον
ἀπ' ἐτέρου εἶναι ὅτι ἡ σελίς δὲν ἀντανεκλᾷ τὸ
ἡμισυ τοῦ ἐπὶ ταύτης πίπτοντος φωτός· ὥστε
ἀντισταθμίζεται πληρέστατα ἡ ἔλλειψις ἐκεῖνη.

»Τέλος, ἐπειδὴ τὸ ἐφ' ἐνός μόνου γράμμα-
τος πίπτον φῶς ἀρκεῖ νὰ καταστήσῃ αὐτὸ δ-
ρατὸν εἰς 20,732 ζεύγη ὀφθαλμῶν, ὁ δ' ἀριθμὸς
τῶν ἐν τῷ ἐμβαδῷ κοίτης σφαίρας τριῶν ποδῶν
ἀκτῖνος περιλαμβανομένων γραμμάτων ἀνέρχε-
ται εἰς 6,514,400, τὸ ἐπὶ πάντων τῶν γραμμά-
των πίπτον φῶς θὰ ἐπῆρκει εἰς 135,056,540,
800 ζεύγη ὀφθαλμῶν. Ὅθεν διὰ τοῦ φωτός ἐ-
νός καὶ μόνου κηρίου, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι οὐ-
δὲν μῦριον αὐτοῦ ἀπόλλυται καὶ ὅτι κατ' ἴσα
μέρη διανέμεται, θὰ ἡδύνατο ν' ἀναγινώσκω-
σιν ἐνταῦθα 135,056,540,800 ζεύγη ὀφθαλμῶν.

»Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἡμέτερος πλανήτης κατοι-
κῆται ὑπὸ 900 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων κατ' ἀ-
νώτατον ὄρον, τὸ φῶς ἐνός κηρίου ὑπερῆρκει νὰ
παράσχῃ τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ἀναγνώσεως εἰς
τοὺς κατοίκους ἑκατὸν πενήκοντα κόσμων ὀ-
μοίων τῷ ἡμέτερω, ἐὰν αἱ κόραι τῶν ὀφθαλ-
μῶν τῶν ἡδύνατο, ἀποσπώμεναι τοῦ σώμα-
τος, νὰ ταχθῶσι κατὰ τὸν ἄνω ῥηθέντα τρό-
πον. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἴναι τις μέγας μα-
θηματικὸς, ὅπως διὰ τῶν αὐτῶν ὑπολογισμῶν
εὕρῃ τὸ αὐτὸ ἐξαγόμενον. »

Ῥωσικὴ τις παροιμία λέγει, ὅτι ὑποδέ-
χονται τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὸ ἐνδύμα τὸ ὀ-